

документів. Крім того, станом на сьогодні маємо можливість відправки лише паперових варіантів документів. Електронна форма завантаження документів не передбачена. Сподіваємося, що в умовах воєнного стану така можливість з'явиться, що суттєво полегшить процес отримання авторського права на твір.

Література

1. Антонов В. М. Інтелектуальна власність і комп'ютерне авторське право. К. : КНТ, 2005. 520 с.
2. Баранова В. О., Потапенко В. А., Золотар О. О. Піратство як злочин у галузі авторського права та суміжних прав: погляд на проблему. *Кібербезпека та інтелектуальна власність: проблеми правового забезпечення*. 2003. С. 102–104.
3. Закон України «Про авторське право і суміжні права» в редакції Закону України від 11. 07. 2001р. *Відомості Верховної Ради*. 2001. № 43. 214 с.
4. Концепція легалізації програмного забезпечення та боротьби з нелегальним його використанням. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/247-2002-%D1%80/print1212391495616617#Text>.
5. Криволапов Б. М., Тесленко Н. В. Порухення авторського права як актуальна проблема для України. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2015. № 124(1). С. 85–93.
6. Рудник Т. В. Відповідальність за порушення авторського права. *Часопис Київського університету права*. 2012. № 2. С. 248–251.
7. Семків В. О., Шандра Р. С. Інтелектуальна власність: підручник для студентів неюридичних факультетів. Львів : Галицький друкар, 2015. 280 с.
8. Шаров С.В., Лубко Д.В., Зінов'єва О.Г. Використанні інтелектуальних систем в туристичному бізнесі. *Таврійський науковий вісник*. Серія: Технічні науки. 2022. №1. С. 69–75.
9. Шаров С.В., Шарова Т.М. Формування індивідуальної освітньої траєкторії студента засобами інформаційної системи. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету*. Серія: Педагогіка. 2017. № 2(19). С. 149– 54.
10. Штефан О. Дещо до питання про порушення у сфері авторського права. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2009. № 6. С. 3–13.

Семак Сергій Володимирович
аспірант кафедри криміналістики
та домедичної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОФІЛАКТИКА СУЇЦИДАЛЬНИХ НАМІРІВ У ВІЙСЬКОВИХ

В умовах воєнного стану, російської агресії проти України, серйозної уваги потребує питання психологічної і психосоціальної підтримки військових – військовослужбовців Збройних Сил України, учасників бойових дій,

колишніх військовополонених, військовозобов'язаних. Одним із заходів щодо формування, підтримання і відновлення в особового складу психологічних і психофізичних якостей, спрямованих на забезпечення психологічної стійкості військових є профілактика суїцидальних намірів.

Питанням первинної психологічної допомоги, реабілітації в бойових умовах, профілактиці суїцидальної поведінки у військовому середовищі свої наукові праці присвятили О. Бойко, В. Корольчук, Р. Огороков, А. Романишин, С. Семенов, В. Стасюк, В. Ягупов та ін. Проте в умовах повномасштабного воєнного російського вторгнення морально-психологічна оцінка суїцидального ризику військовослужбовців, службова діяльність яких відбувається в умовах війни, активних бойових дій, потребує переосмислення і, відповідно, пошуку нових сучасних методів надання адекватної психологічної і психосоціальної підтримки таким категоріям осіб.

Мета цієї розвідки – описати заходи й рекомендації щодо профілактики суїцидальних намірів у військових в умовах воєнного стану в сучасній Україні.

На думку таких учених, як О. Кокун, Н. Агаєв, І. Пішко, Н. Лозінська, Л. Корня, суїцид – це «складномотивований поведінковий акт, у якому тісно переплітаються соціальні, психологічні й психофізіологічні чинники. Це протиприродний і кардинальний крок, тому рішення на його вчинення визріває не миттєво. Йому, як правило, передує більш-менш тривалий період переживань, боротьби мотивів і пошуку виходу із ситуації, що склалася» [2, с. 8]. Аналіз можливості вчинення самогубства військовими ускладнений через вагомі й подеколи досі нез'ясовані чинники ризику суїциду та їх атиповість. Наприклад, військовослужбовці, які вчинили суїцид, можуть належати до різних соціальних, вікових, гендерних груп, або взагалі не належати до жодної з відомих груп ризику, проте спільним для цієї категорії осіб є службова діяльність особливого характеру, до якої вналежнюють заздалегідь придатних за станом здоров'я і віком громадян і яка пов'язана із захистом своєї Батьківщини.

Підвищений ризик суїциду спостережено саме тоді, коли мають місце особливі умови службової діяльності військових. Це ті обставини, що передбачають підвищені вимоги, тому стають підставою невиконання функціональних обов'язків, можуть негативно впливати на працездатність людини, стан її здоров'я, психічний і психофізіологічний стани, як наслідок, схильність до самогубства. Особливі умови службової діяльності завжди пов'язані з впливом надзвичайних чинників або виникненням надзвичайних ситуацій. На думку А. Романишин, «залежно від ступеня періодичності, частоти їх виникнення і тривалості розрізняють такі особливі умови службової діяльності військових:

1. Особливі умови службової діяльності, що відповідають тим ситуаціям, коли діяльність пов'язана з епізодичними діями екстремальних чинників.

2. Екстремальні умови службової діяльності (як крайня форма особливих умов), пов'язані з постійною дією екстремальних чинників» [3, с. 72]. До другої групи екстремальних ситуацій слід уналежнити стан війни, бойові дії під час повномасштабного воєнного російського вторгнення в Україну. У таких умовах військові потребують особливого психологічного забезпечення і підтримки,

профілактичних дій, спрямованих на утвердження психологічної стійкості.

Відповідно до ст. 694 Бойового статуту Сухопутних військ Збройних Сил України (Частина III) «психологічне забезпечення – це комплекс заходів щодо формування, підтримання та відновлення в особового складу психологічних і психофізіологічних якостей, які забезпечують високу психологічну стійкість військовослужбовців, готовність виконувати бойові завдання в будь-яких умовах обстановки. Психологічна допомога та реабілітація військовослужбовців, які отримали бойові психогенні травми та розлади, здійснюється як безпосередньо у підрозділах (шляхом само- чи взаємодопомоги силами особового складу підрозділів), так і в пункті психологічної допомоги та реабілітації бригади при тісній взаємодії із спеціалістами медичної служби» [1].

Із-поміж основних превентивних заходів, спрямованих на запобігання суїциду військових слід виокремити:

- висока якість бойового і гуманітарного забезпечення, правового й соціального захисту військових;

- чітко структуроване й справедливе розмежування обов'язків військових, послідовна організація бойових чергувань, вартової, гарнізонної і внутрішньої служб особового складу;

- вчасне інформування і повноцінне доведення до військових усіх видів забезпечення;

- налаштування у підрозділах здорового морально-психологічного середовища, сприятливих умов для внутрішньої і зовнішньої міжособистісної комунікації, пропагування життєстверджувальних традицій для професійного й особистісного розвитку;

- високопрофесійна якісна організація навчальної і психолого-педагогічної роботи з метою розвитку не лише професійних військових навичок, а й базових компетентностей – комунікативної, інформаційно-комунікаційної, управлінської, культурної та ін.;

- належне здійснення виховної роботи з метою усвідомлення важливості культурних і полікультурних контекстів, а також необхідності неухильного визнання власної національно-ментальної належності, дотичних культурних зразків спілкування і взаємодії.

Варто зауважити, що без цих загальних заходів неможливе ефективне попередження і профілактика суїцидальної поведінки військового, вчасна превентивна психологічна допомога.

А. Романишин і О. Бойко зауважують, що «психологічна допомога – будь-яка цілеспрямована активність людини, спрямована на розширення психологічних можливостей іншої людини в її особистісному та соціальному функціонуванні. Діапазон форм психологічної допомоги гранично широкий і включає: просту співучасть, що породжує ефект фасилітації (підвищення швидкості чи продуктивності діяльності індивіда під впливом присутності інших людей); повідомлення корисної інформації; психічне зараження; демонстрацію ефективних моделей поведінки; навчання; стимуляцію; консультування; психотерапію та ін. Допомога може надаватися до початку, під час виконання бойової діяльності і після неї» [3, с. 53].

Отже, профілактика суїцидальних намірів у військових за своїм наповненням і структурою має поєднувати заходи соціального, психологічного, медичного, правового й педагогічного характеру. Такі профілактичні заходи слід проводити системно, безперервно й поступово з усіма посадовими особами військових підрозділів.

Література

1. Бойовий статут Сухопутних військ Збройних Сил України (Частина III). URL: [https://jurkniga.ua/contents/boyoviy-statut-sukhoputnikh-viysk-zbroynikh-sil-ukraini-chastina-2-batalyon-rota.pdf](https://jurkniga.ua/contents/boyoviy-statut-sukhoputnikh-viysk-zbroynikh-sil-ukraini-chastina-2-batalyon-rot.pdf) (дата звернення: 11.10.2022)
2. Кокун О. М., Агаєв Н. А., Пішко І. О., Лозінська Н. С., Корня Л. В. Психологічна оцінка суїцидального ризику у військовослужбовців. Методичний посібник. Київ: НДЦ ГП ЗСУ, 2019. 206 с.
3. Романишин А. М., Бойко О. В. Первинна психологічна допомога і реабілітація в бойових умовах. Львів, 2014. 121 с. URL: [https://dovidnykmpz.info › uploads](https://dovidnykmpz.info/uploads) (дата звернення: 11.10.2022)

Альбещенко Олексій Станіславович
кандидат економічних наук, докторант,
Миколаївський національний аграрний
університет

ТУРИСТИЧНИЙ БІЗНЕС ЯК ОСНОВА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Державна політика України у сфері місцевого самоврядування спирається на інтереси об'єднаних територіальних громад і передбачає децентралізацію влади, а саме зміну у законодавстві та передачу від органів виконавчої влади значної частини повноважень органам місцевого самоврядування.

В умовах Європейської інтеграції та децентралізації все більшого значення набуває туристичний бізнес, що забезпечує соціально-економічний розвиток в об'єднаних територіальних громадах, яка відображається як складна економічна система, основним завданням якої є задоволення потреб споживачів у різноманітних сферах послуг а саме туристичний бізнес - як одна з самих рентабельних галузей світової економіки.

Туристичний бізнес входить до 10 світових галузей за рівнем доходів і щорічно зростає на 5-7%. Загалом по Україні надходження від суб'єктів господарювання туристичної галузі до зведеного бюджету держави в 2018 році зросли на 250%. Було 1,7 млрд грн, а зараз отримали 4,2 млрд грн. Соціологічні дослідження свідчать про те, що дві третини українців не були за кордоном, а протягом останніх п'яти років більшість не вирушала ані до Європи, ані до країн СНД [1].